

Bunadsjenter og dressgutar

JORUNN OSLAND

Bunaden har hatt ein vekslende popularitet frå den tid Hulda Garborg fremma drakta som symbol på norskdom for meir enn hundre år sidan til dagens bunad som like mykje er eit statussymbol. Den utviklinga som starta sist på 1900-talet har ført til at det er store kommersielle interesser knytta til dei mest populære bunadane. Det kan m.a. lesast av i dei mange bunadforhandlarane med produksjon i utlandet.

Populariteten viser seg også blant dei kvinnelege konfirmantane. Den sida tar Jorunn Osland for seg i denne artikkelen. Ho stod sentralt i arbeidet med bunadutstillinga «Habitt/profitt» på Garborgsenteret i 2016 – 2017.

Hanna Friis var konfirmant våren 2016. Frå Hanna vart fødd hadde det vore bestemt at ho skulle få arva farmora sin telemarksbunad til konfirmasjonen. Dermed var Hanna blant dei 94 % av konfirmantjentene som var bunadskledde i Time den våren. Av dei 103 gutane var det berre éin som hadde bunad. På spørsmål om kvifor dei valde bunad, svarte jentene:

*For det er tradisjon, norsk og det er stas og fint.
Det er berre ein sjølvfølge at eg skal ha bunad.
Det er normalt i min familie å ha bunad.
For det er fint, og eg og familien min vil det,
og litt med at det skal vera bunad i konf.*

Gutane var like samstemte i at dress var det sjølvsgatte klesvalet. Marius Rimestad var den einaste guten som valde bunad. Om gutar i bunad sa han: «Nokon ser jo betre ut med det. Men som regel så passar jo dei fleste jenter det. For gutar er det litt meir spesielt. Og som sagt er eg jo den einaste her som har det liksom. Så det er jo ikkje så veldig normalt.» Resten av gutane ser ut til å dela oppfatninga hans, og eit stort fleirtal av dei (94%) valde å gå i dress. Kvifor valde dei dress?

*Eg synest det er finast med dress,
synest jenter passer betre i bunad enn gutar.
Fordi det er normalt.
Det e sexy.*

Her er det altså fleire som meiner at det er dress som er det normale for gutar, mens bunad passar fint til jenter.

HABITT/PROFITT – BUNADUTSTILLING PÅ GARBORGSENTERET

Bakgrunnen for kartlegginga av klesvala til konfirmantane våren 2016 var Garborgsenteret si bunadutstilling «Habitt/profitt – bunad i dag» som opna 22. oktober 2016. For mange heng bunad saman med konfirmasjon, og det er blitt stadig vanlegare å få bunad til konfirmasjonen, i alle fall for jenter. Konfirmasjonen har vore ein høgtidsdag, og ein dag for nye stasklede alltid. Men med tida har konfirmasjonsklede i større og større grad vorte synonymt med bunad for jentene sin del. I Jærmuseet sine samlingar finn ein spor av bunadskledde konfirmantar tilbake til 1949, men tradisjonen skaut for alvor fart utover 1980-talet.

Utstillinga «Habitt/profitt – bunad i dag» på Garborgsenteret 22.10.2016–17.05.2017. Foto: Jærmuseet.

I arbeidet med å utvikla bunadutstillinga valde utstillingsgruppa å sjå nærare på korleis bunaden har blitt knytt til konfirmasjon, før og i dag. Derfor gjennomførte me ei spørjeundersøking på heile 9. trinnet i Time

kommune. Dei fleste konfirmerer seg på vårparten i 9. klasse, enten det er gjennom kyrkja eller andre livssynssamfunn, så ei undersøking gjennom skulen fanga opp flest mogleg av konfirmantane. I tillegg er der jo ein del som ikkje konfirmerer seg, og enkelte av desse svarte nok på spørjeskjemaet. Likevel meiner me at resultatata er relativt representative for konfirmantgruppa. Totalt fekk me inn 192 svar på spørjeskjemaet, det vil seia at omtrent 80 % av ungdommane svarte. Frå desse svara plukka me ut fem ungdommar som me gjorde nærare intervju med. Alle desse fem fekk beskjed om å ta med ein venn på intervjuet, for å skapa ei meir avslappa samtalestemning og intervjuet vart filma.

Intervjua og taldata frå spørjeundersøkinga vart brukt til ei framstilling av bunadsbruken blant dagens konfirmantar. Dette vart presentert gjennom to plan-sjar med diagram, og ein videomontasje. I tillegg til fokuset på konfirmantar før og nå retta utstillinga fokus mot profitt-elementet i dagens bunadsproduksjon. Bunad er blitt big business, og der er mange aktørar om beinet. Desse aktørane bruker ulike strategiar for å tena pengar på bunadsglade kjøparar. Utstillinga viste gjennom avisklipp og såkalla «spin-off»-produkt, som bunadshårklyper, den mangslungne bunadsmarknaden. Kor går grensene for kva som er greitt? Finst det etiske grenser for kva forbrukarane skal godta? Utstillinga reiser vanskelege spørsmål som gjer seg gjeldande i dagens bunadsmarknad.

HULDA GARBORG OG BUNAD SARBEIDET

Ordet bunad er eit gammalnorsk ord for klede og anna utstyr knytt til heim og husstell. Bunadsomgrepet vart

Hulda Garborg. Bunaden ho har på seg er ein Golsbunad som ho har endra noko, blant anna har ho fjerna forklede og redusert vidden på stakken.
Foto: Eivind Enger, Nationalbiblioteket.

gjeninnført av Hulda Garborg som eit samleord for tradisjonelle folkedrakter og meir tidstilpassa versjonar av desse. I Heimen-artikkelen «Valdrisbunad etter gamle

mynster» (For Bygd og By 1914) uttrykker ho mykje av det som på mange måtar blir ei programerklæring for bunadsarbeidet hennar. Heilt sentralt er tanken om at bunadane må vera tidhøvelege: «Ein bunad skal ikkje vera evig eins; den kann sjølvsgagt – og skal – utviklast som alt anna, naar han kjennest uhøvleg. Me kann ikkje gaa ikring aa vera museumsgjenstande.»

Bunadsarbeidet kom som ein del av norskdomsrørsla på 1800- og 1900-talet. Det var del av ei større europeisk nasjonalromantisk bølge, der ein hadde fokus på at ulike folkeslag hadde kulturell eigenart og utgjorde nasjonar som burde få råderett over seg sjølv. Den norske eigenarten skulle ein finna i bonde- og bygdekulturen – denne vart sett på som det ekte, ubesudla norske. Tida og landet var klar for ein eigen nasjonal identitet, etter mange hundreår underlagt Danmark og Sverige.

Hulda Garborg var ei sentral eldsjel i dette arbeidet, og var djupt og inderleg engasjert i omtrent alle aspekt ved den norske folkekulturen. Bunadsinteresse kom som ei naturleg følge. I første omgang trekte ho fram dei lokale draktene for å ha passande klede til folkeviseleiken. Vidare fekk ho eit omfattande innsyn i dei varierende drakttradisjonane rundt om i landet gjennom sine mange reiser og turnéar.

Synet på bunadar og folkedrakter har endra seg litt gjennom tida. Då Hulda Garborg tok tak i drakttradisjonane tidleg på 1900-talet, var ho opptatt av å tilpassa bunadane til samtida. Ho fjerna og la til element, valde lettare stoff og framelska rosesaumen. I Heimen-artikkelen (1914) kjem ho med fleire gode råd for god bunadsbruk:

«Og altfor smaaplente skal me ikkje vera. Me fær lempe so smaatt der lemping trengst; daa held me lettare uppe det gode i det gamle. So hev dei stelt seg fyrr og. Det gjeld berre um at stilen ikkje vert skjemd eller heilskapen skipla.»

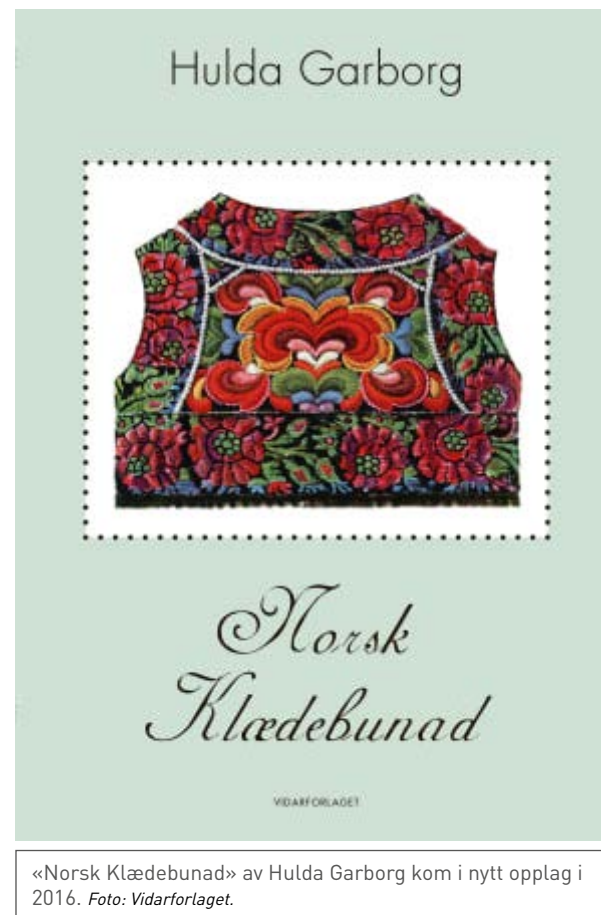
Ho hadde òg eit sterkt fokus på at ein skulle bruka norske, lokalproduserte materiale. «Det er ikkje rimeleg aa ta upp bunader av silke og anna dyrt kaupety. Tvertum.»

Dette prega mange av bunadane som vart konstruerte i første halvdel av 1900-talet. Seinare vart det eit større fokus på det historisk korrekte, bunadane skulle sjå ut slik som folkedraktene ein gong hadde vore. Då blei også silke og fløyel del av bunaden, slik importerte stoff eingong var del av folkedraktene.

NORSK KLÆDEBUNAD

Hulda var særst god til å skapa begeistring og få både folkedansen og bunadane ut til folket og i bruk. I 1903 gav ho ut Norsk Klædebunad, den første norske bunadboka. Den vesle boka var på om lag 30 sider og inneheldt skildringar av fire norske bunadar og nokre færøyske drakter. Her sleppte Hulda laus sine egne tankar, vurderingar og kommentarar rundt dei bunadane ho tok for seg.

Om setesdalsbunaden skriv Hulda: «Klædebunaden i Sætisdalen er gild og byrg, og høver framifraa aat den staute sæbyggjen, men sjeldan so godt aat mindre eller veikare folk.» Vidare skriv ho om hår og hovudplagg i Hallingdal: «Men dei snodige haaruppsetjingane med skuvar, som dei brukar sume stadir i Hallingdal (Aal og Hol), er det vel mindre verdt aa taka

upp. Det skal vera so seint eit arbeid aa setja haare upp etter dei maatane, at det nok helst vert lengi millom kvar uppsetjing; og det er ikkje som det skal vera. Kvar dag, og helst tvo gongir um dagen, maa eit langt haar under kam og kost, skal det halde seg reint millom kvar vask; og millom kvar vask maa det ikkje gaa meir enn 3 høgst 4 vikur.»

I 1917 kom Norsk Klædebunad i ny og utvida utgåve. Her hadde Hulda Garborg fått med bunadar frå omtrent heile landet, og ho hadde revidert noko av teksten frå den første utgåva. Nyutgivinga vart rikt illustrert med 100 fotografi og fargelagde mønsterteikningar.

Boka gav òg informasjon om korleis ein kunne få seg bunad. Hulda Garborg meinte at kven som helst kunne klara å sy seg bunad sjølv. Ein bunad skulle ikkje vera dyrt og vanskeleg å skaffa seg. «Det beste ved dei mest aalmenne bygdebunadane vaare er, at dei er heilt heimearbeid.»

Det var ikkje alle stader i landet at ein hadde drakttradisjonar som passa seg, i følge Hulda. Eit eksempel var Valdres. Der kjem ho med framlegg til bunadar bygga på enkeltplagg: «ein vanleg Livkjole med Valdriisaum (etter ei gamal sers fin Luve av graabrun Fløyel, sauma i vene Haustfargar; noko av Mynstre er òg teke fraa eit gamalt utsauma Halsplagg.)» Slik oppstod grunntanken som dei mange broderte bunadane byggjar på. Denne måten å utvikla bunadar på vart svært utbreidd utover 1900-talet, og både vanleg rogalandsbunad og jærbunaden Karen er vidareføringar av denne tanken.

BUNADSKATEGORIER

Bunadsomgrepet blir i dag brukt litt ulikt. På folkemunne blir det brukt om alle typar festdrakter – alt frå beltestakkar via rekonstruerte folkedrakter til SparKjøp-bunadar. I folkedraktforskinga skil ein mellom bunad og folkedrakt. Folkedrakt er den lokale klesdrakta frå tidlegare tider, med sine variasjonar og bruksmåtar. På 1700-talet kledde norske bønder seg i

drakter som var prega av europeiske motar, men som likevel var ulike frå ei bygd til ei anna. Bunadar, slik ein bruker ordet innen folkedraktforskinga, er drakter som kun blir brukte som festdrakter, dei har aldri vore i bruk som vanlege klede.

I Setesdal er det ubroten tradisjon frå folkedrakt til bunad, kategori 1. Kvinna frå Valle blei fotografert av Norsk Folkemuseum i 1967. Foto: Sjur Fedje, Norsk Folkemuseum.

Norsk institutt for bunad- og folkedrakt har utarbeidd ei inndeling av bunadstypar i fem kategoriar. Desse fem kategoriane finn ein blant anna i bruk i det rådande oppslagsverket innan bunad, «Norsk bunadleksikon».

Kategori 1 er bunadar som representerer siste lekk i ei folkedraktutvikling, altså draktskikk som fortsatt var i levande bruk då han fekk «bunadsfunksjon». Setesdalsbunaden er eit døme på ein slik kategori 1-bunad. Det levde fortsatt folk som gjekk i folkedrakta som «vanlege klede» då klesdrakta vart tatt i bruk som bunad. Ein kan òg sjå att den levande draktskikken i dei mange ulike bruksvariasjonane – eigne kvar-dags-, sundags- og brureklede, og ulike plagg til ulike årstider og aldersgrupper.

Bunadar med bakgrunn i folkedrakter som er gått ut av bruk, men ikkje gløymde, utgjør kategori 2 i bunadsinndelinga. Bruken av beltestakk frå Telemark vart tatt opp igjen rundt 1960. Då fann ein fram gamle draktplagg og brukte dei som bunad. Etter kvart vart nye beltestakkar sydde etter mal av dei gamle som var i folkedraktbruk i perioden 1850 – 1900.

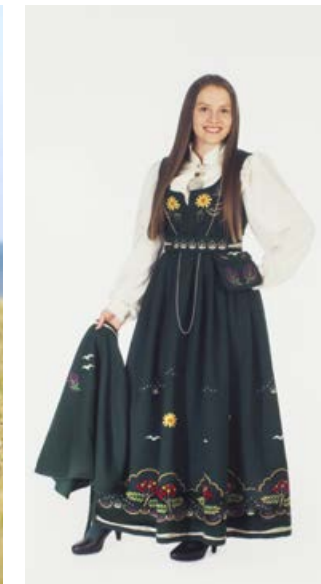
I kategori 3 finn ein bunadar som er systematisk rekonstruerte på grunnlag av bevarte, gamle folkedraktplagg frå same område og periode. Den rekonstruert kvinnebunaden frå Ryfylke er eit eksempel på desse bunadane. Den er utarbeidd på grunnlag av gamle plagg og har eit mangfald av ulike stoff å velja i, både til stakk, vest og trøye. Dette gir svært individuelle og varierte kombinasjonar, og dermed langt mindre «uniformspreg» enn det ein ofte forbind med bunadar.

Festdrakter som er laga på grunnlag av tilfeldig

og mangelfullt draktmateriale høyrer til kategori 4. Her finn ein mange av dei bunadane som vart utarbeidd i kjølvatnet av Hulda Garborg. Deriblant er den vanlege Rogalandsbunaden som vart utarbeidd av Magnus Våge på 1920-talet. Han tok utgangspunkt i ein kombinasjon av gamle draktplagg, bilde og skildringar av drakttradisjonar i fylket på 1800-talet. Dei tidlege Rogalandsbunadane skil seg ein del frå dagens, i det at dei var meir eller mindre frie for broderi. Dei ulike

Til venstre: beltestakk frå Telemark. Modellbunaden tilhøyrer Norsk Institutt for Bunad og Folkedrakt og er døme på kategori 2. Til høgre: rekonstruert kvinnebunad frå Ryfylke er døme på systematisk rekonstruksjon av eldre draktskikk. her er kvinnedrakta frå tida 1780 - 1810 utgangspunkt for ein bunad i kategori 3. Foto: Ørjan Johansen, Jærmuseet og Helge I. Ødegaard.

Til venstre: Rogalandsbunad med Jelsamønster. Denne bunaden er døme på kategori 4; bunadar som bygger på eit tilfeldig og mangelfullt draktmateriale. Til høgre: Karendrakta, også kalla jærdrakt, er døme på kategori 5; bunadar som heilt eller delvis er fritt komponerte. Foto: Anne Lise Nordheim, Nordaker bunader og Anna Nesvik, i privat eige.

broderimønstra vart utvikla vidare utover 1900-talet. Jelsamønsteret har eksempelvis ei gammal, brodert pålalue som grunnlag. Broderiet frå lua vart kopiert og tilpassa dei ulike draktelementa: sjal, forkle, lomme og lue. Fleire bunadsprodusentar har sine eigne versjonar av denne Rogalandsbunaden, med små variasjonar.

Bunadar som heilt eller delvis er fritt komponerte tilhøyrer kategori 5. Karendrakta, også kalla jær-bunad, er ei slik drakt. Bunaden vart designa av Halldis Hognestad tidleg på 1980-talet. Ho henta inspirasjon

frå den jærseke naturen, og komponerte ei drakt i bunadsfasong med rognetre, jonsokblom og andre natu-relement i broderia.

KVA VEL KONFIRMANTANE?

Kjennskap om ulike bunadstypar finn ein lite av blant konfirmantane, så det er ikkje ein faktor som påverker vala deira. Familie og lokal forankring ser ut til å vera dei avgjerande faktorane for bunadsvala til konfir-mantane i undersøkinga. Dei er i liten grad opptatt av bakgrunnen og historia til bunaden dei skal ha.

Nei, eg har bare alltid... I familien så har alle bunad, så då har eg alltid villa ha det. (Ina)

Eg har alltid hatt bunad og synes det er fint, alle i familien har. (Ina)

Jeg syntes det er fint med bunad. Og de fleste i familien har bunad. (Miriam)

Familie er altså viktig for kva klede ungdommane vel til konfirmasjonen. Det gjeld ikkje berre dei som får seg bunad, men òg den dresskledde gutehopen. Alexander uttrykte det så fint: «Det var jo mest mor mi som bestemte kva eg skulle ha på meg. Men eg var jo sjølv sagt med, ho fekk kje lov til å kjøpa klede utan meg.»

I tillegg er som nemnt den lokale forankringa viktig for bunadsvala til dei fleste. Av dei som skal ha bunad, har heile 88% valt bunad med tilknytning til Rogaland. 11% har valt bunadar som høyrer til der foreldra eller besteforeldra er frå.

Eg valde rogalandsbunad fordi eg synst det er veldig fint med bunad, og så er det noko du kan

ha heile livet og bruka på forskjellige anledningar. Og så er det veldig kjekt å gå med bunad. (Miriam)
Bor i Rogaland, og valgt derfor rogalandsbunad (veldig fint). (Miriam)

Syns det ser bra ut. Mors familie har alle. Vil føre en «uoffisiell tradisjon». (Marius)

Her er det tydeleg at ungdommane si eiga oppleving av lokal tilhøyrsløse kan bety like mykje som kva resten av familien meiner. Rugile frå Litauen skal få seg bunad, sjølv om han ikkje blir klar til konfirmasjonen. Ho fortel at då mora spurte henne om ho ville ha bunad, var ho ikkje i tvil. Hennar oppleving av å vera norsk og rogalending var så soleklar at det måtte bli bunad på henne òg. Men ho vurderer å ta med innslag av litauisk drakttradisjon, kanskje ein hatt?

Alternativet for jentene er som regel ein flott kjole. Oliwia gjekk for dét alternativet, og ho fortel at kostnaden vart det avgjerande for henne. «Eg skulle egentleg kanskje kjøpa bunad, men så synst eg det var litt dyrt, så eg ombestemte meg. Eg tenkte at eg kanskje heller kunne kjøpa det seinare.»

Eitt av dei mest brukte argumenta for å velja bunad var at det er dette som er «vanleg». Mange av jentene meinte at det skal vera bunad i konfirmasjon, det er tradisjon og nærast ei sjølvfølge. Dei føler seg ekstra fine i bunad. Det er eit staseleg plagg, noko ein kan ha heile livet, og ei drakt for høgtidelege feiringar. Fleire uttrykte at dei kjende seg stolte over å kunna bruka bunad, og drakta demonstrerer geografisk tilhøyrsløse. Mange av gutane har ikkje ein gong vurdert bunad. Det freistar ikkje, og fleire synst det er stygt, medan

dress gjer at ein ser både kul og mandig ut. Dressen kan dessutan brukast i fleire samanhengar enn bunad og er meir komfortabel å ha på seg, hevdar dei. Nokre vil heller ha pengar enn bunad. Mange av gutane er samde om at bunad passar best på jenter. Somme gutar har tenkt å skaffa bunad når dei blir eldre og kroppen er ferdig utviksa.

Ein bunad er eit kostbart festplagg og kan gjerne kosta mellom 30 og 80 000 kroner, avhengig av kva for bunad ein skal ha, og kva for sølv og anna utstyr ein vil ha til. Dei fleste konfirmantane får drakta i gåve, gjerne frå foreldre og besteforeldre, eller dei arvar. Enkelte er med og betalar noko av bunaden, medan eit par av konfirmantane kjøper bunaden sin sjølv. Nokre låner drakt til den store dagen. Hanna Friis var blant dei som arva bunaden sin våren 2016.

Eg synst at det var veldig kjekt at eg fekk farmor sin (bunad). Då kan eg tenka på henne når eg går med han – veldig kjekt å arva noko, synst eg. (Hanna)

KONFIRMASJONSKLEDD PÅ GAMLE JÆREN

Tradisjonen med å få seg nytt og fint antrekk til konfirmasjonen går langt tilbake. Ved konfirmasjonen var ein vaksen, og då trengte ein skikkelege vaksenkledde. I Jærmuseet sitt arkiv finn ein dette fotoet av ei kvinne frå Varhaug i 1921. Ho har kledd seg opp for å visa korleis konfirmantane kledde seg i åra fram til 1870. Då hadde dei ein brodert «snipp» av tyll. Under denne var det ei lue, «pålahue», som ofte var i brodert silke. Lua var knytt med breie silkeband. Skuldertørkle i møn-

stra silke var eit festplagg. Kvinna blei også fotografert med kvit lerretssnipp over lua, og tre stykke brodert tyll inn under lua. Det skal ha vore ein eldre type hovudplagg på Jæren.

Fotoet frå 1921 stemmer godt med det Joakim Grude skriv om kvinnedrakta på Jæren på 1800-talet:

«Som Kirkedragt bares paa Hovedet en liden Hue med flad bagudvendt Pull af kuløret Silke og med bre-

Konfirmasjonskledd kvinne frå Varhaug. Slik kledde konfirmantane seg i åra fram til 1870. Fotografiet er frå 1921. Foto: J. B. Carlsen, Jærmuseet.

de Silkebaand, knyttede i en stor sløife under Hagen. Om Huen bares en hvid, noget mer end haandbred «snip», - en liden sammenfoldet hvid og fint strøget Dug -, der vikledes udenpaa Huen om Hovedet og under Nakken saaledes, at det i Midten skilte Pandehaar var frit. Snippen omvikledes atter med fingerbrede hvide Baand, der knyttedes i en Sløife i Nakken. Under Sorg saavel som ved Altergang og andre høitidelige Leiligheder bares af de gifte Kvinder et «stort Hodeplag» - et skautlignende, fintstrøget hvidt Tørklæde -, der var skudt fremover Panden og sammenhæftet under Hagen .... Paa Konfirmationsdagen bares en hvid «Kniplingsnip» (formentlig hollandsk). Den bares udenpaa den alminnelige Sniphue og fæstedes som snippen med omviklede smale Baand. Den rakte med Kanten fremover Panden og omsluttede fuldstændig Ansigtet. Paa Konfirmationsdagen bares for første Gang de Voksnes Dragt. Kniplingsnippen bares ogsaa efter Konfirmationen af baade Yngre og Ældre, saaledes af de kvindelige Faddere ved Barsedaa og i Brylluper paa «Graudadagen».

Sofie Helleve, f. Årslund 1935, stod konfirmant på Nærbø i 1949. Ho fortel:

Eg vaks opp i «stasjonen» på Nærbø, og vart konfirmert i Nærbø kyrkje 25. september 1949. Den tida var det vanleg at jentene hadde fotside kvite kjolar, og det trur eg varte til konfirmantkappene kom. Eg trurat nokre av mødrene hadde samsnakkast om at døtrene deir skulle få bunad til konfirmasjonen. Dei siste åra hadde bunadar kome meir i bruk på 17. mai t.d., og syster mi hadde fått bunad året før.

Det var vanskeleg å få fatt i stoff og utstyr til bunadane. Husfliden forhandla ikkje slikt på den tida, men Nordaker i Stavanger hadde noko. Vidare fortel ho:

I kyrkja stod konfirmantane alfabetisk, me var 5 jenter i bunad og me stod sist i jenterekkje. Dagen etter reiste 4 av oss til Stavanger for å verta fotograferte. Eg trur nok at me vekte litt åtgaurm både på toget og i Stavanger.

Bunadskledde konfirmantar frå Nærbø i 1949. Den gong var det ikkje vanleg å få bunad til konfirmasjonen.
Foto: Hakon Johannessen, Jærmuseet.

KVIFOR VEL DEI BUNAD?

Dagens konfirmantar er i lita grad bevisste på historia rundt dei norske bunadane. På spørsmål om dei veit noko om bunadstradisjonar, vert dei flakkande i blikket, fniser og ser ned. Emilie svarer ærleg at ho «tenker kje så mykje over det liksom.» Hanna fortel vidare at ho ikkje tenkte over tradisjonar då ho valde bunad, det var ikkje ein medverkande faktor i valet hennar. Rugile har tenkt litt meir på det, og konkluderer med at «Eg føler det betyr at me er norske då.»

Ungdommane er lite opptatt av bunadstradisjonar. Men det dei er altså lite meir opptatt av, er bunadsbruken. Dei fleste har tenkt over når dei ser for seg at stasplagget skal brukast. Dei er raske med å nemna 17. mai og konfirmasjonar som passande bunadsanledningar. Alexander, som valde dress, har òg meininger om når det passar å bruka bunad:

Eg ville ikkje akkurat brukt det i eit bursdagselskap, men det er nok for sånne høgtidelege dagar som konf og bryllaup og sånne ting der du skal stikka deg ut og visa for eksempel kva kommune du er ifrå.

Kameraten Marius, den einaste bunadskledde konfirmantguten i kullet, har si eiga oppskrift på når det passar med bunad: «Eg bruker han når mor bruker sin då. Sånn i dåp, bryllaup, 17.mai og konfirmasjon og sånn.»

Men trass i at det i grunnen ikkje er så mange anledningar for bunadsbruk, er dei fleste jentene ikkje i tvil – dei vil ha bunad.

Eg tenkte lenge at eg ikkje skulle ha bunad. Men så ombestemte eg meg då, fordi eg tenkte at «Jo, eg må jo ha bunad, det er så fint». (Miriam)

LITTERATURLISTE

- Garborg, Hulda. 1903. *Norsk Klædebunad*.
 Garborg, Hulda. 1917. *Norsk Klædebunad – med 100 Bilæte og 8 fargelagde Mynsterteikningar av Halfdan Arneberg*.
 Garborg, Hulda. 1914. *Valdrisbunad etter gamle mynster. I For Bygd og By nr. 23*.
 Grude, J. 1908 [1976]. *Kulturhistoriske Skildringer fra det 19de Aarhundrede. Del 2*.
 Haugen, Bjørn Sverre Hol (red.). 2013. *Norsk bunadleksikon. Alle bunader og samiske folkedrakter*.
 Moe, Ann Kristin. 2014. *Broderte bunader. Hundre år med norsk bunadshistorie*.
 Skre, Arnhild. 2011. *Hulda Garborg. Nasjonal strateg*.
 Skre, Arnhild. 2016. *Etterord. I Garborg, Hulda. 2016. Norsk Klædebunad – med 100 Bilæte og 8 fargelagde Mynsterteikningar av Halfdan Arneberg*.

ANDRE KJELDER

- Helleve, Sofie
 Spørjeundersøking av 9.trinn i Time kommune, gjennomført våren 2016
 Intervju av konfirmantar, gjennomført mai/juni 2016, blant anna:
 Hanna Friis
 Ina Bransvik
 Miriam Handeland Ree
 Marius Rimstad
 Oliwia Maja Oleszczyk
 Rugile Sabonaityte
 Alexander Risa Aasland